

De ontmoeting

door D. v. d. Stoep

Fragment uit „Het Lied van den Arbeid“

ALS de schafttijd voorbij is, is de spanning in de zetterij geslopen, en staat naast de machines. Zij jeukt in de vingers der zettters. Na een kwartier heeft Koolen zijn hoogroode koortskleur. Jansma slaat als een razende. Joeken houdt zijn mond. Stevensen zoekt niet meer naar fouten in de copie, maar steekt zijn tong tusschen de tanden van ijver. Kees Loebes zet een stillen hardnekkigen wedstrijd in met Jansma, van wien hij het nooit winnen zal. Alleen de donkere Sillier zit kalm en onbewogen op zijn stoeltje en slaat de letters met onfeilbare regelmaat aan.

Ook voor Piron is het zwaarste gedeelte van den middag begonnen. De steenredacteur hangt over de vormen en geeft korte haastige aanwijzingen omtrent de voorrang van het nieuws.

Tusschen het zetwerk door maken de zettters hun correctie. In de drukproef gewikkeld, gooien zij de correctieregels op den steen en de chaos daar wordt onbeschrijfelijk. Piron scheidt er orde in. Nauwelijks gereed halen de stypeurs de pagina's onder zijn handen weg om matrijzen te trekken en vormen te gieten voor de rotatiepers. De stadsredacteur schrijft een begrafenis op een in onbruik geraakten bok die in een hoek van de zetterij staat. Evert grist de blaadjes onder zijn handen weg om ze naar Jansma te brengen, die er in zijn nerveus tempo lood van maakt. Een andere redacteur hangt over de lessenaar van Piron proeven te corrigeeren en ook hier duikt telkens de kleine Evert op om de correctie naar de machine te brengen. De copielift staat nu stil. Zelfs de hoofdredacteur wandelt rond den steen in deze zwaarste ure van de geboorte van zijn blad. De laatste vorm ligt gereed. Nagekomen stadsnieuws, laatste berichten, telegrammen, marktberichten, worden er in gesmeten en Piron maakt er een pagina van. De copie van Kees Loebes is op. De steenredacteur geeft hem nog een stuk van Koolen. De laatste velletjes liggen nu boven het toetsenbord. Jansma is klaar en blijft verwezen nog een oogenblik zitten kijken naar de rust van zijn machine. „Nog copie?“ vraagt hij dan. De steenredacteur vliegt langs de machines. Er is niets meer. Er kan niets meer verknipt worden. Jansma is klaar. Stijf komt hij van zijn stoeltje af om een slok water te gaan drinken. Sillier brengt zijn laatste correctie naar den steen en begint aan de schoonmaak van zijn machine. Nu staat spoedig de batterij van zes een oogenblik in rust. Loebes geeft Piron nog een allerlaatst auto-ongeluk in handen. Er is een plaatsje voor open gehouden. De vorm wordt aangedraaid. De zetterij is klaar. Eenige minuten later zet in de drukkerij met loeiend lawaai de rotatiepers aan. De ~~deuren~~ worden dichtgegooid om het rumoer te dempen. De geboorte van de ~~krant~~ is een feit.

Piron staat weer in de kamer van zijn baas.

„It Gaat over vanmorgen,“ zegt hij. „U wilde meer productie. Wat moet ik tegen de zettters zeggen? Ze kunnen niet meer dan ze doen. Ik heb het niet uitgerekend, maar ik zie het elken dag.“

OPGANG

„Ik heb het uitgerekend,” zegt de baas. „Ze kunnen harder. De krant was de vorige week tweemaal te laat. Ze moeten harder. Te laat komen kost geld.” „Kan er niet een machine bij komen?” vraagt Piron. „Er wordt 's middags twee uur onder hoogdruk gewerkt. Een beetje verlichting zou geen kwaad kunnen.”

„Neen,” zegt de baas, „de machine komt er voorloepig niet.” Die man heeft ook zorgen. Het gaat niet zoo goed met de zaak, dat er op 't oogenblik een nieuwe machine en een nieuwe zetter af kunnen. Commissarissen willen er niet aan. De krant levert nog geen verlies op, maar zuinig zijn is de boodschap. Minder papier geven kan ook niet. Andere bladen concurreeren zwaar. De baas had een kleine hoop, dat Piron nog wel iets voor een vlugger tempo zou kunnen doen. Maar de chef van de machinezetterij blijft weigerachtig. Hij denkt aan de hoogroode kleur van Koolen, aan de wedstrijden van Kees Loebes, aan de nervositeit van Jansma. Stevensen is wel wat traag, maar dat zit hem in 't bloed. Piron kan zijn bloed niet vernieuwen. De andere kerels werken hard.

„Er kan op den duur niet meer van de zettters gevergd worden,” zegt hij.

„'t Moet.” De baas wordt driftig.

„'t Kan niet.”

„Dat zullen we eens zien.”

Twee dagen later zijn er werkbrieffjes op de zetterij, waarop de machinezettters nauwkeurig hun productie hebben in te vullen.

„Waar is dat goed voor?” vraagt Joeken. „Rammel ik nog niet hard genoeg op die ouwe kast. Zie je dat, Stevensen?”

Stevensen ziet het. 't Is niet best voor hem. Hij zal bij de anderen achter blijven. Sillier ziet nauwelijks naar het briefje om. Jansma glimlacht wat dwaas voor zich heen en Koolen krijgt, zoo vroeg al, een kleur. Een nieuwe beproeving voor zijn zenuwen. Loebes neemt zijn eerste pruim en voorziet interessante wedstrijden, waarvan hij er misschien eenige winnen kan.

De baas zal eens zien. Welnu, dat zal hij niet. De morgen zet schijnbaar rustig in als altijd, maar er gaat iets gebeuren vandaag. Er gaat iets gebeuren met Jansma. Hij zit al weer voor zijn verwaarloosde machine, maar, terwijl zijn driftige vingers gejaagd over de toetsen vliegen, is er angst in zijn oogen. Als Piron hem copie komt brengen, schrikt hij van dat gezicht. „Kalm aan, Jansma,” zegt Piron, „dat houd je niet vol.” Jansma lacht wat, maar zijn vingers werken rusteloos door. Hij heeft getypte copie, lange zinnen. Er is geen rem voor zijn drift. Het gaat verkeerd met hem. Piron ziet het aankomen. „Jansma,” zegt hij, „kom me even helpen.” Jansma schijnt het niet te hooren. Hij weet niet eens meer wat hij zet. Hij giet krankzinnige regels. Hij is bezeten van drift. Maar de machine, de oude verwaarloosde machine kan dit tempo niet volhouden. Zij hapert, zij weigert. Jansma rukt en trekt aan de hefboom en hamert op de toetsen. De machine is kapot. Dan wordt de zetter van de waarzin volkomen bezeten. Piron werpt zich op hem. De andere zettters schieten toe, behalve Koolen, die bleek tegen zijn machine leunt. Met moeite houden ze den schuimbekenden Jansma in bedwang, totdat hij bewusteloos ineen zinkt.

De krant verschijnt dien dag met twee pagina's minder dan gewoonlijk en te laat. Koolen is door Piron uit wandelen gestuurd. De zetterij is overstuurd. Er waren allerlei vragen rond. Leven wij zoo dicht op de grens van de razernij, dat wij in enkele oogenblikken die grens kunnen overschrijden? Wat spookt er rond in de ziel van den mensch, dat hem zoover brengen kan? Wat is er altijd in het hoofd van dien stillen ijverigen Jansma omgegaan? Wie van zijn collega's kende hem eigenlijk? Hoe leefde hij? Waar woonde hij? Wat waren zijn vermaken?

De baas stapt rusteloos door zijn kamer. Heeft hij hier schuld? Is het niet be-

lachelijk dat te denken? Jansma heeft nooit een aansporing nodig gehad. Hij is door zijn eigen drift gesneuveld. Het is een ellendig incident in de dagelijkse sleur van het bedrijf. De baas heeft zich voorbereid op een strijd met Piron. Hij was vast besloten zijn zin door te zetten en met al zijn energie te probeeren de productie van de zes machines op te voeren. Het werkbriefje was de aanvang van zijn plan de campagne, dat hij zorgvuldig heeft uitgewerkt. Dan wordt er plotseling een zetter gek en al zijn plannen zijn vernietigd. Den volgenden dag staat een reserve-zetter voor de machine van Koolen. Koolen neemt, op verlangen van Piron, diens plaats in op de handzetterij. Aan de machine van Jansma is een monteur bezig. De handzetterij werkt hard mee voor de krant. Zoo kan het natuurlijk maar enkele dagen blijven duren. De baas roept de commissarissen bijeen. Jansma werkte voor meer dan één man. Tot aankoop van de nieuwe machine wordt besloten. Er worden twee nieuwe zettters gevraagd.

Herfst aan de Zuiderzee

Nu ligt de zee zoo roerloos glad,
als 't herfstblauw, dat zij droomend spiegelt,
geen windje zucht, geen golfje wiegelt...
Ik neem vandaag mijn laatste bad...

Een zilv'ren damp weeft d' einders mat,
en trekt zijn weefsel dicht en dichter;
de zonne-plek alleen wat lichter —
Ik neem vandaag mijn laatste bad...

Het oever-gras is kil en nat,
Ik huiver — niet van kou alleene —
iets — 'k weet niet wat — streek langs me henen...
Ik neem vandaag mijn laatste bad...

Ik kam mijn natte haren glad,
en ril nog in mijn warme kleeven;
ik zal nu maar naar huis toe keeren...
Ik nam vandaag mijn laatste bad...

Adieu, adieu, mijn blijde schat
van golven-spel en licht-getoover;
de Zomer ging... wat blijft er over?
Ik nam vandaag mijn laatste bad...

Ik ga voor 't laatst het oude pad;
de weien kreunen in de stilte,
een snik rilt door de avond-kilte,
— daar ritselt iets, daar valt een blad...

Ik luister, — stil — ... nu sterft er wat...

Dick Leenderts.